

Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet Meslek Yüksekokulu
DAMGA VERGİSİ ve HARÇLAR BİLGİSİ DERSİ
Açık Ders Malzemesi

Yrd. Doç. Dr. İdris Hakan FURTUN

Dördüncü Hafta

- Ünite 2 devam

Ünite II

DAMGA VERGİSİNİN UNSURLARI-2

VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Damga Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay-1

- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Birinci Kitap Birinci Kısımının "*Vergi Alacağı'nın Tayini*" başlıklı dördüncü bölümünün "*vergiyi doğuran olay*" başlıklı 19. maddesinde yer alan "*Vergi alacağı, vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar. Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu teşkil eder.*" hükmünden hareketle vergiyi doğuran olay unsuru, **vergi kanunlarının vergi alacağı'nın doğumunu vukuuna bağladıkları olaylar veya tekemmülüne bağladığı hukuki durumlar** olarak tanımlanabilir.
- Damga vergisi açısından vergiyi doğuran olay ise **vergiye tabi bir kağıdın düzenlenmiş olmasıdır**.
- Düzenlenmek **hukuki işlemin kağıda bağlanması, yazılı şekilde yapılması** anlamına gelir. Düzenlenmek suretiyle kağıt ilgili olduğu hukuki işlem ile ilgili bir hususu ispat ve belli etme ve bu husus açısından hüküm ifade etme niteliğini kazanır. Böylece vergiyi doğuran olay gerçekleşmiş ve vergi borcu doğmuş olur.
- Elektronik imza adı verilen ve 5070 sayılı kanuna göre **bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veri ile bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacı ile kullanılan elektronik veriden yararlanılması** da yararlanan bu elektronik verinin düzenlenmesi anlamına gelir ki bu durumda damga vergisi açısından vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesine tekabül eder.

Damga Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay-2

- Damga vergisine tabi bir kağıdın vergilendirilebilmesi için ayrıca **kural olarak bu kağıdın Türkiye’de düzenlenmiş olması** gerekir. Ancak yabancı memleketler ile Türkiye`deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenmiş kağıtlar da, bunlar Türkiye`de resmi dairelere ibraz edildiği, üzerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalanıldığı takdirde istisnaen vergiye tabi tutulabilmektedir.
- Vergileme açısından hukuki durumun tekemmül etmiş olması için **kağıdın imzalanması veya kağıt üzerine imza yerine geçen bir işaret konulması** da gerekmektedir.
- Yine bir kağıdın damga vergisine tabi tutulabilmesi için **kağıda bağlanmış olan işlemin hukuken tekemmül etmiş olması** gerekir. Bir başka deyişle kağıda bağlanan hukuki işlem eksiksiz tekemmül etmeli, hukuken hüküm ifade eder hale gelmiş olmalıdır. Hukuk alanında vücut bulmamış hüküm kazanmamış yok hükmünde veya mutlak butlanla batıl veya hukuken geçersiz sayılan işlemler için damga vergisi alınamaz.

VERGİNİN YÜKÜMLÜSÜ VE SORUMLUSU

Damga Vergisinin Yüklümlüsü-1

- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 8. maddesinde yükümlü-mükellef, **vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişi** olarak tanımlanmıştır.
- Damga Vergisi Kanunu'nun 3. maddesinde damga vergisinin yükümlüsünün **kağıtları imza edenler** olduğu hükme bağlanmıştır.
- Damga vergisinin yükümlüsü kural olarak damga vergisine tabi kağıtları imza edenlerdir. İmza sahibi ise **damga vergisi yükümlüsü kağıdın ilgili olduğu hukuki işlemin tekemmülü için imzası gereken kişi veya kişilerdir.**

Damga Vergisinin Yükümlüsü-2

- Damga vergisine tabi bir kısım kağıt tek tarafça düzenlenip imza edilir. Taahhütname ve teklifname gibi kağıtların damga vergisi yükümlü konumundaki kağıdı imza eden tarafından ödenir.
- Damga vergisi kapsamında bulunan bir grup kağıt ise birden fazla kimse tarafından imzalanır. Sözleşmeler-mukavelelenameler gibi kağıtların damga vergisi yükümlülüğü kağıdı imza eden tüm kişilere aittir (kira sözleşmesini imza eden kiralayan, kiracı ve kefil gibi kişiler kağıdın damga vergisinden dolayı yükümlü sıfatı ile vergi idaresine muhatap tutulurlar). **Kağıtta imzası bulunanların hepsi kağıda ilişkin damga vergisinin tamamının ödenmesinden müştereken ve müteselsilen mükellef ve sorumlu tutulurlar. Yasa birden fazla kişi tarafından imza edilen kağıtlara ait vergi ve cezanın tamamından kağıdı imza edenlerin müteselsilen sorumlu olacağını** belirtmiştir (DVK m.24/II). Vergi idaresi vergiyi kağıdı imza edenlerin herhangi birinden isteyebilir,
- Yabancı memleketler ile Türkiye`deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenmiş kağıtlar nedeniyle doğacak damga vergisinin yükümlüsü ise **bu kağıtları Türkiye`de resmi dairelere ibraz edenler, bu kağıtlar üzerinde Türkiye`de devir ve ciro işlemleri yapanlar ve Türkiye`de herhangi bir surette bu kağıtların hükümlerinden faydalanan kimseler** olacaktır. Örneğin ticari veya mütedavil kağıtlar açısından damga vergisi yükümlüsü bunları satan, kabul eden veya kullanan kişiler olacaktır.

Damga Vergisinin Yükümlüsü-3

- **Resmi daireler ile kişiler arasındaki işlemler için düzenlenen kağıtların vergisini kişilerin ödeyeceği yasada öngörülmüştür. Bir başka deyişle resmi daireler damga verginin yükümlüsü değildir, damga vergisinden muaf tutulmuşlardır.** Bu tür kağıtların damga vergisini kağıdı imza eden özel kişi ve kuruluşlar tek başına yükümlü sıfatı ile öderler.
- **Yasada resmi daire genel ve (katma) özel bütçeli daire ve idarelerle il özel idareleri, belediyeler ve köyler** olarak ifade edilmiştir. **Bu dairelere bağlı olup ayrı bir tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmeler ise resmi daire addedilmemiştir** (Örneğin Ankara Büyükşehir Belediyesinden ayrı bir tüzel kişiliği olan EGO işletmesi bir resmi daire değildir). **Resmi dairelere bağlı ancak ayrı bir tüzel kişiliği bulunmayan birimler ise resmi daire sayılır** (Örneğin Ankara Üniversitesinden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmayan döner sermaye işletmesi bir resmi daire sayılacaktır). Bu konuda kural **bağlı olunan kurum veya kuruluştan ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmak ve ayrı bir iktisadi işletme oluşturmaktır.**
- **Resmi daireler damga vergisinin yükümlüsü olmasalar dahi bu verginin sorumlusu konumundadırlar.** Gerçekten resmi dairelerce düzenlenerek kişilere verilen veya dairede bırakılan kağıtların hiç alınmayan veya noksan alınan vergilerinden dolayı bu belgeleri düzenleyenlere vergi cezası kesilebilir. Resmi dairelerin ilgili memurları kendilerine ibraz edilen kağıtların damga vergisini aramak ve bunların vergisi hiç ödememiş veya eksik ödenmiş ise bir tutanakla bu durumu tespit etmek ya da bu verginin mükelleflerini vergi borcunu ödemek üzere vergi dairesine göndermek zorundadırlar. Resmi daireler kağıdın ödenmemiş veya noksan ödenmiş vergisi veya cezası ödenmedikçe bu kağıdı işleme koyamazlar. Aksi takdirde vergisi veya cezası ödenmeden kağıdı işleme koyan kişi ve kuruluşlardan kağıdın mükelleflerinden alınacak ceza tutarında ayrıca ceza alınır.

Damga Vergisinin Yüklümlüsü-4

- Noterler de damga vergisi bakımından resmi daireler gibi sorumlu tutulmuşlardır. Ancak noterler damga vergisinin aslı için mükelleflere rücu edebilirler.
- Bankalar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve iştirakleri gibi kurum ve kuruluşlar da vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kağıtları bunların vergi ve cezası usulüne uygun olarak ödenmedikçe işleme koyamazlar. Aksi takdirde bunlar hakkında ceza uygulanır.
- Yine özel kanunları gereği damga vergisinden muaf tutulmuş kurum veya kuruluşların taraf olduğu işlemler ile ilgili olarak müştereken düzenlenecek kağıtların damga vergisi de işlemin diğer tarafı olan kişilerce ödenecektir. İmza sahiplerinden birinin damga vergisinden muaf tutulmuş olması kağıda ilişkin verginin eksik alınmasını gerektirmez.

Damga Vergisinin Sorumlusu-1

- VUK madde 8'de vergi sorumlusu, **verginin ödenmesi bakımından alacaklı vergi dairesine muhatap olan kimse** olarak tanımlanmıştır.
- Damga Vergisi Kanunu **vergiye tabi kağıtların damga vergisinin ödenmemesinden veya noksan ödenmesinden dolayı alınması gereken vergi aslı ve cezasından kağıtları ibraz edenlerin sorumlu olacağını, ancak bunların mükelleflere rücu hakkı bulunduğunu hükme bağlamıştır.**

Damga Vergisinin Sorumlusu-2

- Damga Vergisi Kanunu vergi alacağını güvence altına almak için **özel sorumluluk hükümlerine** yer vermiştir.
- *Damga vergisine tabi olan ve tahakkuk zamanaşımı süreleri dolan kağıtlardan zamanaşımı süresi sona erdikten sonra yararlanıldığı takdirde bu kağıda ait vergi alacağı yeniden doğar ve kağıdın hükmünden yararlanan kişilerden kağıda ilişkin damga vergisi tahsil edilir.
- *Damga vergisinin tahsil usullerinden birisi istihkaktan kesinti yapılmasıdır. İstihkaktan kesinti suretiyle damga vergisinin ödenmesinde istihkaktan kesinti yapacak gerçek veya tüzel kişi vergi borcunun ödenmesinde vergi dairesine muhatap tutulan vergi sorumlusu konumundadır. İstihkaktan kesinti yapanlar yaptığı ödemeler üzerinden gerekli damga vergisini kesip ödemediklerinde kendileri hakkında cezalı vergi tarhiyatı uygulaması yapılır.
- *Bir başka ödeme sureti olan makbuz karşılığı ödemede de makbuz karşılığı ödeme mükellefiyetine tabi olanlar iki tarafa ait verginin tamamını vergi dairesine ödemekle sorumludurlar. Bu sorumlulukları eksik sadece kendileri açısından yerine getirilirse bunlar adına ilave cezalı vergi salınır.
- *Resmi daireler veya noterlerce düzenlenerek kişilere verilen veya dairede bırakılan kağıtların vergisi normal olarak işlem sırasında ilgili kişilerden tahsil edilir. Noterler veya resmi daireler vergiyi almadıkları veya eksik aldıkları takdirde bunun için vergi dairesine muhatap olurlar. Bu durumda noterler veya resmi daire yetkilileri vergi aslı için asıl yükümlüye rücu edebilirler ancak ceza üzerlerinde kalır. Vergiden muaf kuruluşlar kendileri ile kişiler arasındaki işlemlere ait kağıtlar için vergi ödemezler ancak kişilerce ödenecek vergi ödenmediğinde vergiden muaf kuruluşlar vergiden ve cezadan sorumlu tutulurlar. Yabancı memleketlerde veya Türkiye'deki yabancı elçilik veya konsolosluklarda düzenlenen ticari ve mütedavil kağıtların damga vergisi asıl mükellefe rücu hakkı saklı üzere bu kağıtların hamillerinden alınır.

Yrd. Doç. Dr. Hakan FURTUN